

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta (HE 86/2019 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Tarja Kröger, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvottelujohtaja Hanne Salonen, Palvelualojen työnantajat PALTA ry
- lakimies Sami Nisametdin, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työaikalakia. Uuden työaikalain tullessa voimaan vuoden 2020 alussa nykyiseen työaikalakiin perustuva valtioneuvoston päätös yötyötä tekevälle työntekijälle järjestettävästä kuljetuksesta kumoutuu. Voimassa olevan perustuslain mukaan työnantajan velvollisuudesta järjestää kuljetus yötyötä tekevälle työntekijälle ei ole enää mahdollista säätää asetuksella, vaan siitä on säädettävä lailla. Voimassa olevan oikeustilan pysyttäminen edellyttää uuteen työaikalakiin uutta säännöstä.

Esityksen tavoitteena on turvata yötyötä tekevän työntekijän oikeus työnantajan järjestämään työmatkakuljetukseen tilanteessa, jossa työntekijän yövuoron alkaessa tai päättyessä hänen käy-

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2019 vp

tettävissään ei ole reitiltään ja aikataulultaan tyydyttävää julkista liikennettä eikä työntekijällä ole käytössään autoa tai siihen verrattavaa kulkuneuvoa työmatkan tekemiseen. Alakohtaisten tarpeiden huomioon ottaminen mahdollistettaisiin säätämällä valtakunnallisille työnantaja- ja työntekijäliitoille mahdollisuus poiketa säännöksestä työehtosopimuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Voimassa olevassa työaikalaisissa (605/1996) ei ole säännöksiä yötyötä tekeville työntekijöille järjestettävistä kuljetuksista. Valtioneuvosto on kuitenkin työaikalain 44 §:n perusteella antanut päätöksen (869/1996), jossa on säännökset työnantajan velvollisuudesta järjestää kuljetus yötyötä tekeville työntekijälle, työntekijän osuudesta kuljetuskustannuksista, työnantajan velvollisuudesta neuvotella kuljetuksen järjestämisestä henkilöstön kanssa ja työnantaja- ja työntekijäjärjestöille annetusta mahdollisuudesta sopia valtakunnallisella työehtosopimuksella kuljetusten järjestämisestä.

Vuoden 2020 alussa voimaan tulevaan työaikalakiin (872/2019) ei sisälly säännöstä työmatkakuljetuksista eikä myöskään säännöstä oikeudesta valtioneuvoston asetuksella antaa tarkempia säännöksiä työmatkakuljetuksista. Tästä johtuen kodin ja työpaikan välinen työmatka voi vaikeutua sellaisilla yötyötä tekeville työntekijöillä, joiden työvuoro alkaa tai päättyy sellaiseen aikaan, jolloin julkisen liikenteen käyttö ei ole mahdollista. Vaikutukset kohdistuvat sellaisiin työntekijöihin, joilla ei ole käytössä autoa tai julkisia liikennevälineitä eikä työnantajalle ole asetettu työmatkakuljetuksen järjestämisvastuuta työehtosopimuksin.

Esityksen tarkoituksena on turvata yötyötä tekevien työntekijöiden työmatkakuljetusten jatkumisen nykyiseen tapaan lisäämällä vuoden alusta voimaan tulevaan uuteen työaikalakiin uusi 8 a §. Pykälän sisältö vastaa voimassa olevaan työaikalakiin perustuvaa valtioneuvoston päätöstä yötyötä tekeville työntekijälle järjestettävästä kuljetuksesta. Nykyinen oikeustila ehdotetaan pysyttäväksi myös siltä osin, että valtakunnallisilla työnantaja- ja työntekijäliitoilla on edelleen oikeus sopia työmatkakuljetuksista työehtosopimuksella. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja tarpeellisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa on käynyt ilmi, että vuoden 2020 alusta voimaan tulevassa uudessa työaikalaisissa on tässä esityksessä ehdotetun uudistuksen lisäksi myös joitakin muita tarkennus- ja lisäystarpeita. Tällainen on mm. hätätyösäännöksen rikkomisen kriminalisoinnin puuttuminen uudesta laista. Tältä osin vallitseva oikeustila saattaa muuttua tavalla, jota ei voi pitää tarkoituksenmukaisena. Valiokunta kiirehtii hallitusta tuomaan eduskunnalle esityksen havaittujen puutteiden korjaamisesta. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2019 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 86/2019 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee tarvittavat muutokset työaikalain puutteiden korjaamiseksi vuoden 2020 aikana.

Helsingissä 28.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Petri Honkonen kesk (osittain)
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Ilmari Nurminen sd (osittain)
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen